

Psychiatrische aandoeningen als dynamisch systeem: van theorie naar praktijk?

J.M. van der Wal

Waarom dit onderzoek?

Psychiatrische aandoeningen zijn dynamisch, met symptomen die fluctueren over de tijd en die worden beïnvloed door een samenspel van biologische, psychologische, en sociale factoren. Dit maakt het uitdagend om het beloop of het effect van interventies in te schatten. Het klassieke medisch model gaat uit van één statische onderliggende oorzaak (de ziekte) van een ongezonde mentale staat (de symptomen). Een dynamisch systeem perspectief (dat bijvoorbeeld ook wordt gebruikt om klimaatverandering te modelleren) doet mogelijk meer recht aan het wisselende beloop, de veelheid aan betrokken factoren, en de individuele variatie in de psychiatrie.

Onderzoeksvraag

Wat betekent het beschouwen van psychiatrische aandoeningen vanuit een dynamisch systeem perspectief voor de dagelijkse praktijk?

Hoe werd dit onderzocht?

In twee reviewartikelen bespraken auteurs de theoretische basis van het dynamische systeem perspectief op psychiatrische aandoeningen en de mogelijke toepassingen voor de praktijk.^{1,2}

Belangrijkste resultaten

Mentale gezondheid kan geconceptualiseerd worden als dynamisch systeem dat over tijd wisselt tussen gezonde en ongezonde (bijv. depressieve) fasen. Onder invloed van stressoren (perturbaties) en zelfversterkende feedbackmechanismen, kunnen verschuivingen plaatsvinden tussen deze fasen, waarin iemand 'vast' komt te zitten (*attractor states*).

Hoe stabiel deze fasen zijn, is mede afhankelijk van de mate waarin weerstand wordt geboden aan deze verschuivingen: de veerkracht (*resilience*) van het systeem.

Hoe zal dit onderzoek ons vak veranderen?

Het klinkt misschien abstract, maar de auteurs denken ook na over mogelijke toepassingen van het dynamisch systeem perspectief in de praktijk. Bijvoorbeeld: wat als iemand met een bipolaire stoornis kan anticiperen op een aanstaande depressieve episode, doordat data verzameld met een app of smartwatch wijzen op een aanstaande faseverandering? En zouden we het optimale moment kunnen vinden voor interventies in de systeem dynamiek, om zo veerkracht te verhogen en mentale gezondheid in een gezonde fase te helpen (of te houden)? Toekomstmuziek of niet, hopelijk biedt dit perspectief meer ruimte aan de dynamische aard van mentale gezondheid.

LITERATUUR

- 1 Scheffer M, Bockting CL, Borsboom D, e.a. A dynamical systems view of psychiatric disorders – theory: a review. *JAMA Psychiatry* 2024; 81: 618-23.
- 2 Scheffer M, Bockting CL, Borsboom D, e.a. A dynamical systems view of psychiatric disorders – practical implications: a review. *JAMA Psychiatry* 2024; 81: 624-30.

AUTEUR

Junus van der Wal

E-mail: j.m.vanderwal@amsterdamumc.nl

Deze rubriek komt tot stand in samenwerking met De Jonge Psychiater (www.dejongepsychiater.nl).